Nollan och nätet, Alex
av Caroline Engvall

Illustratör: Katarina Vintrafors
Förlag: Boksmart
Lärarhandledning: Emma F Carlström

BOKSMART
SAGOR MED INBYGGD KUNSKAP

Emma
@kunskap_gladje_trygghet

Böckerna om Alex

Det finns tre böcker i bokserien om Alex: Välj rätt väg Alex, Är du encman, Alex och Våga berätta Alex. cBrottsförebyggande läsning som stärker barn och vuxna i svåra men livsviktiga samtal om machonormer,sexualbrott, grupptryck och kriminalitet.

VÄLJ RÄTT VÄG ALEX!
Alex letar sig fram i livet. Pappa har varit sjuk och mamma finns inte mer. En dag träffar Alex en äldre kompis. Han kallar sig själv för Kungen och bjuder på pizza och annat. Men snart vill Kungen att Alex ska ta hand om en mobil. Varför då? Nu känns det inte lika kul längre, men vilken väg ska Alex välja – och hur?

ÄR DU EN MAN, ALEX?
Det är idrottsdag och i omklädningsrummet samlas killarna i klassen. Todd har smugglat med en mobil. Nya stjärnan på StarLife heter Macho-Matte. Alla tycker att han är supercool – alla utom Alex. Men hur ska han våga säga ifrån och visa känslor när alla kompisar tycker man ska vara tuff, stark och bita ihop?

VÅGA BERÄTTA ALEX!
Det är fredag och Alex slappar med mobilen innan den efterlängtade klassfesten. Plötsligt lägger en okänd tjej till honom. Alex har inget annat att göra och börjar skriva med sin nya kompis. När hon vill ha bilder på Alex tvekar han först – och sedan är katastrofen är ett faktum.

© boksmart

Lärarhandledning till böckerna om Alex

I den här lärarhandledningen får du förslag på frågor och material att använda tillsammans med eleverna i klassen.

Till varje bok finns det ord och fraser att samtala om innan ni läser.

Om man vill göra en bokrecension så finns det med en sådan också samt ett blad med reflektionsfrågor.

Det finns även med lektionstips kring frågor som rör samtycke.

Hoppas att ni får fina lektioner tillsammans.

/Emma
@kunskap_gladje_trygghet

Illustration: Katarina Vintrafors

Hej från författare Caroline Engvall!

Tack för att du vill läsa böckerna om Alex och arbeta med materialet till, “Välj rätt väg Alex! ” Är du en man, Alex?”” samt “Våga berätta Alex!”

- Alla oavsett kön ska ha samma förutsättningar. Killar ska få visa sina känslor genom att bli ledsna eller om en tjej vill spela hockey så har de rätt att göra det och vuxna ska hjälpa till så att det blir möjligt.

- Prata med barn om könsstereotyper och maskulinitet, men också om hur sociala mediers algoritmer matar oss med mer av det material vi tittar på.

- Om du är en ledare i någon ideell verksamhet eller sport är du ofta en förebild för barnen som deltar i till exempel ett lag. Tänk på att dina normer och värderingar kan smitta till barnen du omger dig med. Barnen speglar sig ofta i dig och vill vara som du.

- Våga säga ifrån om du hör någon uttala sig på ett nedvärderande sätt om till exempel tjejer eller kvinnor. Genom att vi tillsammans vågar ifrågasätta kan vi bryta normer.

Foto: Pontus Stigberg

© boksmart

Tips på frågor eller uppgifter under hela läsningen. Att använda olika lässtrategier för att förstå och tolka innehållet är viktigt.

Titta på framsidan av boken och samtala om bilder och titel.

Gå igenom svåra ord och fraser i texten, före eller under läsningen.

Sammanfatta kapitlet

Vilka frågor har du om det du läst hittills?

Vad tror du kommer hända sen?

Vad får du för inre bilder? Beskriv eller rita.

Var det några nya ord eller svåra uttryck med i det vi/du läste?

@kunskap_gladje_trygghet

Skriv en fråga om innehållet i kapitlet och låt en kompis svara.

© boksmart

@kunskap_gladje_trygghet

Till dig som är vuxen;
Var uppmärksam på:
❤️ Om barnet döljer saker eller ljuger
❤️ Börjar umgås med äldre ungdomar eller vuxna
❤️ Får dyra kläder eller andra saker, eller skaffar ytterligare en mobil
❤️ Swishar pengar eller har mer egna pengar än tidigare
❤️ Ändrar attityd, blir orolig, får ångest eller börjar skolka

Att prata om efter läsningen

❤️ Är det viktigt för dig att få vara med i en gemenskap? Varför/varför inte?

❤️ Är det viktigt att vara rik? Är det viktigt att visa att man har pengar? Varför/varför inte?

❤️ Får man göra vad som helst för att få vara med? Varför/varför inte?

❤️ Vad gör du om något som kändes bra från början plötsligt känns mindre bra?

❤️ Vem är din trygga person att berätta om jobbiga saker för?

❤️ Vad gör du om du blir riktigt arg? Hur kan man göra för att inte slåss när man blir upprörd?

Katarina Vintrafors

© boksmart

Det är modigt att berätta om saker som är svåra.

© boksmart

@kunskap_gladje_trygghet

Bokrecension

Titel: _____

Författare: _____

Illustratör: _____

Boken handlar om

_____

_____

_____

_____

Ringa in det som beskriver boken bäst

Kul	spännande	läskig	lång	bra
kort	igenkännande	berättelse	tråkig	
humoristisk	lärorik	fakta	jag vill läsa mer	

Rita en bild om något som hänt i boken

Boken får ____ smileys:
Färglägg

Motivera varför:

_____

_____

_____

_____

_____

© boksmart

@kunskap_gladje_trygghet

© boksmart

@kunskap_gladje_trygghet

Till dig som är vuxen
❤️ I samtal med barn kan du problematisera könsstereotyper och maskulinitet.
❤️ Prata om sociala mediers algoritmer och dess tendens att synliggöra kontroversiella åsikter och uppmuntra till interaktion.
❤️ Som vuxen har du ett ansvar att själv få syn på de normer som finns i samhället runt omkring oss och våga lyfta gärna så att våra barn och unga hör om någon
uttalar sig på ett nedvärderande sätt om till exempel tjejer.
❤️ Om du är en ledare i någon ideell verksamhet eller sport är du ofta en förebild för barnen som deltar i till exempel ditt lag. Tänk på att dina normer och värderingar kan smitta till barnen du omger dig med och de kan spegla sig i dig och vill vara som dig.
❤️ Alla oavsett kön ska ha samma förutsättningar. Det betyder att killar ska få visa sina känslor genom att bli ledsna eller om en tjej vill spela hockey så har de rätt att göra det och de vuxna ska hjälpa till med det. Det är viktigt att alla vågar fråga hur någon tänker om som Todd sa att tjejer inte ska hålla på med sport, hur
tänker han då? Genom att vi tillsammans vågar fråga och sätta ord på hur vi själva tänker kan vi bryta normer.

Att prata om efter läsningen:

❤️ Är det viktigt att vara stark? Varför/varför inte?

❤️ Varför tror du att en del säger att man inte får visa känslor?

❤️ Varför tror du att en del tycker att tjejer har andra rättigheter än killar?

❤️ Vad kan du göra om du hör sådana åsikter?

❤️ Vad kan du göra om någon tar på din kropp på ett sätt du inte vill?

❤️ Vad kan du göra om du ser någon ta på någon annans kropp utan samtycke?

© boksmart

Vad är en regel?

Vad är en norm?

Vad är en lag?

© boksmart

@kunskap_gladje_trygghet

Visste du att ...

... det som kallas machonormer är osynliga regler för hur killar och män ska vara, prata och bete sig. Dessa normer har funnits länge och är olika beroende på var någon växer upp. En kille enligt machonormen ska helst inte visa sig svag eller gråta utan hellre visa sina känslor genom att vara arg, slåss och säga mindre bra ord.

Ofta förväntas killarna tycka och säga att tjejer och kvinnor ska uppföra och göra vissa saker på ett speciellt sätt som tex att tjejer ska baka och killar byta däck.

Till skillnad från lagar finns de här reglerna inte nedskrivna, det är något som människor skapar mellan varandra. Normerna sprids vidare mellan oss, oftast omedvetet.

Katarina Vintrafors

© boksmart

Skriv en dialog mellan Alex och Todd.

Katarina Vintrafors

© boksmart

Inspiration till dig som pedagog kring normer

Få syn på normerna (åk 7-9)
https://urplay.se/serie/199919-fa-syn-pa-normerna

Näthatshjälpen från Make Equal
https://nathatshjalpen.se/a/maskulinitetsnormer-internet/

Normer och normmedvetenhet i skolan, Friends
https://friends.se/kunskapsbanken/skolpersonal/normer-och-normmedvetenhet-i-skolan/

Katarina Vintrafors

© boksmart

Bokrecension

Titel: _____

Författare: _____

Illustratör: _____

Boken handlar om

_____

_____

_____

_____

Ringa in det som beskriver boken bäst

Kul	spännande	läskig	lång	bra
kort	igenkännande	berättelse	tråkig	
humoristisk	lärorik	fakta	jag vill läsa mer	

Rita en bild om något som hänt i boken

Boken får ____ smileys:
Färglägg

Motivera varför:

_____

_____

_____

_____

_____

© boksmart

@kunskap_gladje_trygghet

© boksmart

@kunskap_gladje_trygghet

Att prata om efter läsningen

❤️ Vad kan det finnas för bra saker med att vara anonym (inte berätta vad man heter) på nätet?

❤️ Vad kan vara dåligt?

❤️ Gör du ibland saker som du inte vill göra? Varför/varför inte?

❤️ Vad skulle du göra om du hamnade i Alex situation?

❤️ Vet du vem eller var du kan söka hjälp om något skulle hända dig på nätet?

Katarina Vintrafors

© boksmart

Brotten Alex utsätts för (och som du eller kompisar också kan utsättas för på nätet)

Sexuellt ofredande

När någon skickar bilder eller filmer som föreställer avklädda kroppar till dig kan det vara ett brott, alltså någonting som bryter mot lagen. Du kan alltid berätta för en vuxen som du litar på, som kan hjälpa dig att polisanmäla. Du ska heller inte skicka sådana bilder eller filmer till någon annan.

Utnyttjande av barn för sexuell posering

Att få ett barn som är under femton år att ta bilder på eller filma sig själv utan kläder, som Nima gör mot Alex, är ett brott. Privata kroppsdelar är privata också på nätet.

Olaga hot

Precis som ingen får hota dig utanför nätet får ingen heller hota dig på nätet för att försöka få dig att göra saker med din kropp (eller annat). Det är ett brott som heter olaga hot.

Kränkande fotografering

Det finns platser där ingen får fota eller filma dig – och där du inte får fota eller filma någon annan. Omklädningsrum, sovrum, dusch eller toalett är sådana privata platser. Om någon fotar eller filmar dig i sådana situationer är det bra att prata med en vuxen som kan hjälpa dig att polisanmäla.

© boksmart

Exempel på filmer och lektionstips om samtycke

Samtycke (UR play) “Jenny om kroppen, känslor och sånt”
https://urplay.se/program/232359-jenny-om-kroppen-kanslor-och-sant-samtycke

Samtycke för barn
https://www.youtube.com/watch?v=nC3uMIpKZOU

Osynliga sår, grooming
https://urplay.se/program/226225-osynliga-sar-grooming

Rädda barnens material Stopp min kropp!
https://www.raddabarnen.se/rad-och-kunskap/foralder/stopp-min-kropp/filmer/

Samtycke på nätet, Är detta samtycke?

Dam smygfilmas
https://www.abc.net.au/news/2022-07-14/tiktok-video-maree-melbourne-flowers/101228418

Luis Rubiales
https://www.svt.se/sport/fotboll/luis-rubiales-forsvar-kysste-jenni-hermoso-som-om-det-vore-hans-dotter

Arbetsblad kring ämnet finns här:
https://drive.google.com/file/d/1lDShX8A_cz3Wk095dNfZodj8_PSTWcZD/view?usp=share_link

© boksmart

@kunskap_gladje_trygghet

Tips på filmer och klipp kring brott och straff

Brott och straff
https://urplay.se/program/206206-nyfiken-pa-sverige-brott-och-straff
Jämställdhet
https://urplay.se/program/206228-nyfiken-pa-sverige-jamstalldhet

Konsekvenser av att begå brott i tre delar
https://www.youtube.com/watch?v=IGQqMfUr8rw
https://www.youtube.com/watch?v=DvE9veUbdv0
https://www.youtube.com/watch?v=c-mOzGpmMAg

Katarina Vintrafors

© boksmart

Bokrecension

Titel: _____

Författare: _____

Illustratör: _____

Boken handlar om

_____

_____

_____

_____

Ringa in det som beskriver boken bäst

Kul	spännande	läskig	lång	bra
kort	igenkännande	berättelse	tråkig	
humoristisk	lärorik	fakta	jag vill läsa mer	

Rita en bild om något som hänt i boken

Boken får ____ smileys:
Färglägg

Motivera varför:

_____

_____

_____

_____

_____

© boksmart

@kunskap_gladje_trygghet

© boksmart

Bilder av Katarina Vintrafors

Emma
@kunskap_gladje_trygghet

Jag som gör lärarhandledningarna heter Emma Carlström och arbetar som förstelärare på en f-6 skola.

Jag tycker själv om att använda barnlitteratur i undervisningen, bland annat till värdegrundsarbete men även i de olika ämnena.

I min blogg på Pedagog Örebro kan du läsa om hur jag arbetat med bland annat samtycke, grooming, utsatthet på nätet och mycket annat. https://extra.orebro.se/pedagogorebro/bloggar/kunskapgladjeochtrygghet.4.3d631c4f165eb81daf439ab.html

På min lärar-Instagram *@kunskap_gladje_trygghet* kan du följa min vardag som lärare. Jag vill dela med mig av tips och inspiration och får väldigt mycket inspiration där genom att följa andra kollegor runt om i Sverige. https://www.instagram.com/kunskap_gladje_trygghet/

Foto: Christina Winström

© boksmart

Emma
@kunskap_gladje_trygghet